

U S T A W A

z dnia ..... r.

o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów

Art. 1. W ustawie z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 6 otrzymuje brzmienie:

„Art. 6. 1. Emerytury i renty oraz podstawy ich wymiaru podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, z tym że waloryzacja, o której mowa w art. 88 tej ustawy, obejmuje emerytury i renty osób:

- 1) którym prawo do świadczenia ustalono przed dniem 1 marca;
- 2) które nabyły prawo do renty rodzinnej po funkcjonariuszach zmarłych nie później niż w ostatnim dniu lutego.

2. Kwoty, o których mowa w art. 15b ust. 2a, art. 22a ust. 2 oraz w art. 24a ust. 2, podlegają waloryzacji na zasadach i w terminach przewidzianych w ustawie o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, poczynając od najbliższego terminu waloryzacji, przypadającego po miesiącu, o którym mowa w art. 3 ust. 1 ustawy z dnia ... o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. ....).”;

2) w art. 15b:

a) w ust. 1 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) 0,5% podstawy wymiaru - za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990;”,

b) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepisy art. 14 i 15 stosuje się odpowiednio, z wyłączeniem przepisu art. 15 ust. 4 w stosunku do osób, o których mowa w art. 15b ust. 2a.”,

c) po ust. 2 dodaje się ust. 2a i 2b w brzmieniu:

„2a. W przypadku osoby, która pełniła służbę wyłącznie w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, wysokość emerytury ustalonej zgodnie z ust. 1 i 2 nie może być wyższa niż kwota przeciętnej emerytury, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 1 ustawy z dnia .... o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. ....).

2b. Przepis ust. 2a stosuje się również do osób, które poza służbą w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990 pełniły także czynną służbę wojskową w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2015 r. poz. 827, z późn. zm.¹⁾).”,

d) po ust. 3 dodaje się ust. 3a w brzmieniu:

„3a. Przepisu ust. 2a nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tym przepisie, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.”,

e) ust. 4 otrzymuje brzmienie:

„4. W przypadku, o którym mowa w ust. 3 i 3a, środkiem dowodowym może być zarówno informacja, o której mowa w art. 13a ust. 1, jak i inne dowody,

---

¹⁾ Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2015 r. poz. 1220, 1224, 1830, 2183 i 2281 oraz z 2016 r. poz. 178.

w szczególności wyrok skazujący, choćby nieprawomocny, za działalność polegającą na podjęciu, bez wiedzy przełożonych, czynnej współpracy z osobami lub organizacjami działającymi na rzecz niepodległości Państwa Polskiego w okresie służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990.”;

3) po art. 22 dodaje się art. 22a w brzmieniu:

„Art. 22a. 1. W przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, rentę inwalidzką ustaloną zgodnie z art. 22 zmniejsza się o 2% podstawy wymiaru za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990.

2. W przypadku osoby, która pełniła służbę wyłącznie w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, wysokość renty inwalidzkiej, ustalonej zgodnie z ust. 1, nie może być wyższa niż kwota przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia .... o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. ...).

3. Przepis ust. 2 stosuje się również do osób, które poza służbą w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990 pełniły także czynną służbę wojskową w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

4. W celu ponownego ustalenia wysokości renty inwalidzkiej, zgodnie z ust. 1 lub 2, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Przepisy art. 13a stosuje się odpowiednio.

5. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli osoba, o której mowa w tych przepisach, udowodni, że przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, przepis art. 15b ust. 4 stosuje się odpowiednio.”;

3) w art. 24:

a) pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) w razie śmierci albo zaginięcia funkcjonariusza rentę rodzinną wymierza się od renty inwalidzkiej I grupy, jaka przysługiwałaby temu funkcjonariuszowi w dniu śmierci albo zaginięcia, bez uwzględnienia dodatku pielęgnacyjnego, z zastrzeżeniem art. 22a; przepis art. 22 ust. 2 stosuje się odpowiednio;”;

b) pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) rentę rodzinną po zmarłym emerycie lub renciście wymierza się od kwoty świadczenia, które przysługiwało zmarłemu, jednakże od kwoty nie niższej, niż kwota renty inwalidzkiej II grupy, która przysługiwałaby zmarłemu, z zastrzeżeniem pkt 1b i art. 22a;”;

4) po art. 24 dodaje się art. 24a w brzmieniu:

„Art. 24a. 1. W przypadku renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, renta rodzinna przysługuje na zasadach określonych w art. 24, z zastrzeżeniem, iż wysokość renty rodzinnej ustala się na podstawie świadczenia, które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu z uwzględnieniem przepisów art. 15b lub art. 22a.

2. W przypadku renty rodzinnej przysługującej po osobie, która pełniła służbę wyłącznie w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, wysokość renty rodzinnej, ustalonej zgodnie z ust. 1, nie może być wyższa niż kwota przeciętnej renty rodzinnej, o której mowa w art. 3 ust. 1 pkt 3 ustawy z dnia .... o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby

Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. ...).

3. Przepis ust. 2 obejmuje również osoby, które poza służbą w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990, pełniły także czynną służbę wojskową w rozumieniu ustawy z dnia 21 listopada 1967 r. o powszechnym obowiązku obrony Rzeczypospolitej Polskiej.

4. W celu ponownego ustalenia wysokości renty rodzinnej, zgodnie z ust. 1 lub 2, organ emerytalny występuje do Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu z wnioskiem o sporządzenie informacji o przebiegu służby wskazanych funkcjonariuszy w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów. Przepisy art. 13a stosuje się odpowiednio.

5. Przepisów ust. 1 i 2 nie stosuje się, jeżeli osoba uprawniona do renty rodzinnej udowodni, że osoba, o której mowa w tych przepisach, przed rokiem 1990, bez wiedzy przełożonych, podjęła współpracę i czynnie wspierała osoby lub organizacje działające na rzecz niepodległości Państwa Polskiego.

6. W przypadku, o którym mowa w ust. 5, przepis art. 15b ust. 4 stosuje się odpowiednio.”.

Art. 2. W ustawie z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2013 r. poz. 1388 oraz z 2016 r. poz. 178 i 749) w art. 2 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Jednostkami Służby Bezpieczeństwa, w rozumieniu ustawy, są te jednostki Ministerstwa Spraw Wewnętrznych, których funkcjonariusze z mocy prawa podlegali zwolnieniu ze służby jako funkcjonariusze Służby Bezpieczeństwa w związku ze zorganizowaniem Urzędu Ochrony Państwa, oraz te jednostki, które były ich poprzedniczkami.”.

Art. 3. 1. W przypadku osób, w stosunku do których z informacji, o której mowa w art. 13a ustawy, o której mowa w art. 1, wynika, że pełniły służbę w latach 1944-1990 w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat

1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i które w dniu wejścia w życie ustawy mają przyznane świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 1, organ emerytalny właściwy według przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, wszczyna z urzędu postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 15b lub art. 22a ustawy, o której mowa w art. 1.

2. W przypadku osób pobierających renty rodzinne przysługujące po osobach, w stosunku do których z informacji, o której mowa w art. 13a ustawy, o której mowa w art. 1, wynika, że pełniły służbę w latach 1944-1990 w organach bezpieczeństwa państwa, o których mowa w art. 2 ustawy z dnia 18 października 2006 r. o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów, i które w dniu wejścia w życie ustawy mają przyznane świadczenia na podstawie ustawy, o której mowa w art. 1, organ emerytalny właściwy według przepisów ustawy, o której mowa w art. 1, wszczyna z urzędu postępowanie w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń, o których mowa w art. 24a ustawy, o której mowa w art. 1.

3. Od decyzji ustalającej prawo do świadczeń, o których mowa w art. 15b, art. 22a lub art. 24a ustawy, o której mowa w art. 1, przysługuje zainteresowanemu odwołanie do właściwego sądu, według zasad określonych w przepisach Kodeksu postępowania cywilnego. Złożenie odwołania od decyzji nie wstrzymuje jej wykonania.

4. Wypłata świadczeń ustalonych zgodnie z ust. 1 i 2 następuje po upływie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy.

Art. 4. 1. Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w terminie 1 miesiąca od dnia ogłoszenia ustawy ogłosi, w formie komunikatu, w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” obliczone za ostatni miesiąc kwartału poprzedzającego datę ogłoszenia ustawy kwoty:

- 1) przeciętnej emerytury,
- 2) przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy,
- 3) przeciętnej renty rodzinnej

wypłaconej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Do obliczenia kwoty przeciętnej emerytury, przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy oraz przeciętnej renty rodzinnej przyjmuje się kwoty przed odliczeniem składki na ubezpieczenie zdrowotne oraz zaliczki i inne należności z tytułu podatku dochodowego od osób fizycznych, a także przed dokonaniem zmniejszeń z tytułu zawieszalności oraz przed

dokonaniem potrąceń i egzekucji. Kwoty, o których mowa w zdaniu pierwszym, oblicza się bez kwot wyrównań oraz dodatków, zwiększeń i innych świadczeń pieniężnych przysługujących do emerytury lub renty.

Art. 5. Ustawa wchodzi w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem art. 4, który wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Uzasadnienie

Projektowana ustawa ma na celu wprowadzenie rozwiązań zapewniających w pełniejszym zakresie zniesienie przywilejów emerytalnych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa PRL poprzez ustalenie na nowo świadczeń emerytalnych i rentowych osobom pełniącym służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990. Zauważyć bowiem należy, iż wprowadzone na gruncie ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. poz. 145), tzw. „ustawy dezubekizacyjnej” rozwiązania nie okazały się w pełni skuteczne, gdyż cel tej ustawy nie został osiągnięty w zakładanym zakresie.

Projektodawcy ww. ustawy wskazywali bowiem w uzasadnieniu, że „*niedopuszczalne jest dalsze trwanie systemu prawnego, który przewiduje dla tych osób (tj. byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa oraz WRON) wysokie przywileje emerytalne, szczególnie w kontekście trudnej obecnie sytuacji materialnej wielu ludzi walczących w tych latach o wolność, niepodległość i prawa człowieka.*”. Zgodnie z wprowadzoną ustawą dezubekizacyjną art. 15b ustawy z dnia 18 lutego 1994 r. o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin (Dz. U. z 2016 r. poz. 708), zwanej dalej „ustawą zaopatrzeniową”, okresy służby w organach bezpieczeństwa państwa podlegały zaliczeniu do emerytury w wymiarze po 0,7 % podstawy wymiaru (zamiast dotychczasowego 2,6 %). Przy przeliczaniu wysokości emerytury nie stosowano zasady, że za 15 lat służby emerytura wynosi 40 % podstawy wymiaru. Pozostałe zasady obliczania wysokości emerytury policyjnej pozostały bez zmian.

Po wejściu w życie ustawy dezubekizacyjnej świadczenia emerytalne osób posiadających okresy służby w organach bezpieczeństwa państwa przeliczono ponownie, w wyniku czego wysokość poszczególnych emerytur policyjnych została zmniejszona w różnym zakresie.

Przykładowo: emerytura po 25 latach służby ustalona na podstawie art. 15 ustawy zaopatrzeniowej stanowiła 66 % podstawy wymiaru. Po wejściu w życie ustawy dezubekizacyjnej organ emerytalny otrzymał z Instytutu Pamięi Narodowej (IPN) informację o przebiegu służby, z której wynikało, że funkcjonariusz pełnił przez 20 lat służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Po ponownym ustaleniu wysokości emerytury na podstawie art. 15b ustawy zaopatrzeniowej emerytura wyniosła 27% podstawy wymiaru, a więc o ponad połowę mniej. Jednakże szereg przepisów ustawy zaopatrzeniowej przyznawał możliwość zwiększenia wysokości obniżonej emerytury poprzez:

- 1) podwyższenie emerytury o:
  - a) 15 % podstawy wymiaru emerytowi, którego inwalidztwo pozostaje w związku ze służbą (art. 15 ust. 4 ustawy zaopatrzeniowej),
  - b) 2 %, 1 % lub 0,5 % podstawy wymiaru za każdy rok służby pełnionej w szczególnych warunkach lub w szczególnym charakterze (art. 15 ust. 2 ustawy zaopatrzeniowej),
  - c) 0,5 % podstawy wymiaru za każdy rozpoczęty miesiąc pełnienia służby na froncie w czasie wojny oraz w strefie działań wojennych (art. 15 ust. 3 ustawy zaopatrzeniowej);
- 2) wzrost emerytury o (art. 14 ust. 4, art. 15 ust. 1 pkt 1 – 4 ustawy zaopatrzeniowej):

- a) 2,6 % podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych przed służbą (max. za 3 lata),
- b) 1,3 % podstawy wymiaru za każdy rok okresów składkowych przed służbą (ponad powyższe 3 lata) oraz po służbie za okresy zatrudnienia przed dniem 1.01.1999 r. w wymiarze czasu pracy nie niższym niż połowa pełnego czasu pracy, a także okresy opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe po dniu 31.12.1998 r. lub okres nieopłacania składek z powodu przekroczenia w trakcie roku kalendarzowego kwoty rocznej podstawy wymiaru składek na te ubezpieczenia,
- c) 0,7 % podstawy wymiaru za każdy rok okresów nieskładkowych przed służbą.

Ponadto istotnym czynnikiem wpływającym na brak zakładanej skuteczności ustawy dezubekizacyjnej było objęcie jej zakresem jedynie emerytów policyjnych.

Zauważyć bowiem należy, iż wiele osób pobierających policyjne emerytury (maksymalna wysokość 80 % podstawy wymiaru) ma również ustalone prawo do policyjnej renty inwalidzkiej, w tym w dużej części I lub II grupy (odpowiednio 80 % i 70 % podstawy wymiaru). Na gruncie przepisów ustawy zaopatrzeniowej wysokość rent inwalidzkich nie jest uzależniona od wysługi emerytalnej i nie wzrasta na zasadach przewidzianych dla emerytur. W związku z powyższym po weryfikacji (zmniejszeniu) emerytur, osoby te skorzystały z możliwości pobierania rent inwalidzkich w tej samej, co wcześniejsze emerytury lub niewiele mniejszej wysokości, a zatem ustawa dezubekizacyjna nie miała wpływu na rencistów inwalidzkich, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990.

Podkreślenia wymaga, iż na podstawie informacji IPN o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa, zgodnie z przyjętym w latach 2009-2010 trybem postępowania, ponownemu przeliczeniu podlegały również renty rodzinne pobierane po zmarłych emerytach, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Zgodnie z art. 24 pkt 2 ustawy zaopatrzeniowej rentę rodzinną po zmarłym emerycie lub renciście wymierza się od kwoty świadczenia, które przysługiwało zmarłemu, jednakże od kwoty nie niższej niż kwota renty inwalidzkiej II grupy, która przysługiwałaby zmarłemu. Mając na względzie, że renty rodzinne są świadczeniami pochodnymi od policyjnych emerytur i rent inwalidzkich, gdyż osoba uprawniona do renty rodzinnej nabywa prawo do tego świadczenia w miejsce emerytury lub renty, która przysługiwała zmarłemu, w ocenie organu emerytalnego ponowne ustalenie wysokości świadczeń na podstawie art. 15b ustawy zaopatrzeniowej dotyczyło nie tylko emerytur, ale również policyjnych rent rodzinnych po osobach, które pozostawały w służbie przed dniem 2 stycznia 1999 r. i pełniły służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Za przyjętym trybem postępowania, w ocenie organu emerytalnego, przemawiał także fakt, że odmienna interpretacja przepisów prowadziłaby do nierównego traktowania osób uprawnionych do renty rodzinnej, pobierających świadczenia po emerytach, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa. W przypadku bowiem, gdy prawo do renty rodzinnej zostało ustalone przed dniem wejścia w życie ustawy dezubekizacyjnej, wysokość renty rodzinnej nie podlegałaby ponownemu ustaleniu, pomimo że emeryt, po którym ustalono prawo do tej renty pełnił służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Natomiast w przypadku, gdy prawo do renty rodzinnej byłoby ustalane po emerycie, który zmarł po dniu wejścia w życie tej ustawy, wysokość renty rodzinnej obliczana byłaby od wysokości emerytury zmarłego, a zatem od wysokości emerytury ustalonej z uwzględnieniem służby w organach bezpieczeństwa państwa. Należy jednakże zauważyć, że w przypadku ponownego ustalania wysokości rent rodzinnych organ emerytalny zobowiązany był ustalać wysokość tego świadczenia z uwzględnieniem art. 24 pkt 2 ustawy zaopatrzeniowej, tj. od wysokości nie niższej niż kwota renty inwalidzkiej II grupy, jaka przysługiwałaby zmarłemu (więc w wysokości nie niższej niż 70% podstawy wymiaru jego renty inwalidzkiej). A zatem pomimo ponownego ustalania wysokości rent rodzinnych

na podstawie art. 15b ustawy zaopatrzeniowej obniżeniu uległa stosunkowo niewielka liczba tych świadczeń. Stanowisko organu emerytalnego w przedmiotowej kwestii w pierwszym okresie orzekania przez Sąd Okręgowy w Warszawie XIII Wydział Ubezpieczeń Społecznych, rozpatrujący wniesione odwołania od decyzji organu emerytalnego dotyczących ponownego ustalenia wysokości rent rodzinnych, było uznawane za prawidłowe, a odwołania skarżących były przez sąd oddalane. Jednakże nastąpiła zmiana stanowiska sądów i utrwaliła się jednolita praktyka sądów uznających, że renty rodzinne nie powinny być przeliczane, w związku z czym organ emerytalny odstąpił od ponownego ustalenia wysokości rent rodzinnych na podstawie otrzymanych z IPN informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa. W ocenie sądów, zamysłem ustawodawcy przy wprowadzaniu zmian ustawą dezubekizacyjną było obniżenie jedynie emerytur funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa. Zmiany te natomiast nie powinny dotyczyć rent rodzinnych po tych funkcjonariuszach. Sądy stwierdzały, że ustawodawca w omawianych przepisach odnosi się wprost jedynie do emerytur, a nie do innych świadczeń. Wobec skutku, jakim jest obniżenie emerytur, nie sposób, zdaniem sądów, zastosować wykładni rozszerzającej prowadzącej do obniżenia również rent rodzinnych po funkcjonariuszach, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa. Według sądów, gdyby celem ustawodawcy było zastosowanie zmienionych zasad obliczania emerytur do innych świadczeń, np. rent rodzinnych, to znalazłoby to wyraz w akcie prawnym.

Mając zatem na uwadze, aby świadczenia z zaopatrzenia emerytalnego wszystkich funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990, zarówno tych pobierających emerytury policyjne, jak i policyjne renty inwalidzkie, a także renty rodzinne po tych funkcjonariuszach, zostały realnie zmniejszone, należy wprowadzić nowe rozwiązania prawne.

W ocenie projektodawcy konieczne jest ograniczenie przywilejów emerytalnych i rentowych związanych z pracą w aparacie bezpieczeństwa Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej, ponieważ nie zasługują one na ochronę prawną przede wszystkim ze względu na powszechne poczucie naruszenia w tym zakresie zasady sprawiedliwości społecznej. W odczuciu społecznym należy zastosować elementarną sprawiedliwość w traktowaniu przez system prawny wolnej Rzeczypospolitej Polskiej przypadków byłej służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa, szczególnie w zakresie podziału dóbr materialnych w demokratycznym społeczeństwie (zniesienie przywilejów emerytalno-rentowych wynikających z faktu wysokich uposażeń, jakie państwo komunistyczne zapewniało funkcjonariuszom aparatu bezpieczeństwa, zwłaszcza tym, którzy wykazywali się gorliwością i dyspozycyjnością). Zaproponowane rozwiązania nie mają charakteru represyjnego, nie ustanawiają odpowiedzialności za czyny karalne popełnione w okresie PRL, ani nie zastępują takiej odpowiedzialności, a jedynie odbierają niesłusznie przyznane przywileje. Nie ma bowiem uzasadnienia dla otrzymywania przez byłych funkcjonariuszy pełniących służbę w organach bezpieczeństwa państwa (oraz wdów, czy wdowców po nich) świadczeń emerytalnych i rentowych w kwotach rażąco przewyższających średnią wysokość świadczenia wypłacanego w ramach powszechnego systemu emerytalnego.

Projektowana ustawa zakłada obniżenie policyjnych emerytur i rent inwalidzkich policyjnych wszystkim funkcjonariuszom, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990 oraz rent rodzinnych pobieranych po takich funkcjonariuszach, zgodnie z niżej przyjętymi założeniami.

Emerytura policyjna:

- 1) w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa i nabyła prawo do emerytury wyłącznie z tytułu tej służby, emeryturę ustala się na następujących zasadach:
  - a) 0,5 % podstawy wymiaru emerytury – za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990 (obniżenie w stosunku do aktualnego wskaźnika 0,7 % podstawy wymiaru),
  - b) wyłącza się możliwość podwyższenia tak ustalonej emerytury o 15 % podstawy wymiaru emerytowi, którego inwalidztwo pozostawało w związku ze służbą w organach bezpieczeństwa państwa, tj. wyłącza się wobec tej grupy osób stosowanie art. 15 ust. 4 ustawy o zaopatrzeniowej,
  - c) wysokość emerytury ustalonej zgodnie z lit. a i b nie może być wyższa niż kwota przeciętnej emerytury wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, która będzie ogłoszona przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" (według danych wstępnych ZUS na kwiecień 2016 r. jest to kwota około 2.130 zł). Wskazana maksymalna wysokość emerytury policyjnej będzie ustalana po dokonaniu wszelkich możliwych zwiększeń, w szczególności po doliczeniu lat pracy przed i po służbie;
- 2) w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, a następnie po zwolnieniu z tej służby przeszła pozytywnie weryfikację i podjęła służbę w innej formacji oraz nabyła prawo do emerytury z tytułu służby w tej formacji (albo osoba zwolniona z Milicji Obywatelskiej), emeryturę ustalać się będzie na dotychczasowych zasadach, przy czym każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990 przeliczany będzie wskaźnikiem 0,5 % podstawy wymiaru emerytury.

Renta inwalidzka:

- 1) w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa i nabyła prawo do renty inwalidzkiej wyłącznie z tytułu tej służby:
  - a) obniżeniu ulegnie wymiar procentowy renty inwalidzkiej. W tym celu określony został przelicznik 2 % podstawy wymiaru renty za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa i w zależności od liczby lat służby w tych organach, obniżony zostanie wymiar procentowy renty inwalidzkiej, a w konsekwencji wysokość całej renty inwalidzkiej,
  - b) wysokość renty inwalidzkiej ustalonej zgodnie z lit. a nie może być wyższa niż kwota przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez ZUS, która będzie ogłoszona przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" (według danych wstępnych ZUS na kwiecień 2016 r. jest to kwota około 1.610 zł);
- 2) w przypadku osoby, która pełniła służbę w organach bezpieczeństwa państwa, a następnie po zwolnieniu z tej służby przeszła pozytywnie weryfikację i podjęła służbę w innej formacji oraz nabyła prawo do renty inwalidzkiej w związku ze służbą w tej formacji (albo w związku ze służbą w Milicji Obywatelskiej) renta inwalidzka obniżona zostanie stosownie do liczby lat służby w organach bezpieczeństwa państwa. Przyjęty został przelicznik 2 % podstawy wymiaru renty za rok służby w organach bezpieczeństwa państwa i w zależności od liczby lat służby w tych organach obniżony zostanie wymiar procentowy renty inwalidzkiej, a w konsekwencji wysokość całej renty inwalidzkiej.

Renta rodzinna:

- 1) w przypadku członka rodziny, który nabył prawo do renty rodzinnej z tytułu śmierci funkcjonariusza organów bezpieczeństwa państwa albo emeryta lub rencisty pobierającego świadczenie z tytułu służby wyłącznie w tych organach:

- a) renta rodzinna, jako pochodna od emerytury lub renty inwalidzkiej, zostanie obniżona w następstwie ponownego przeliczenia wysokości świadczenia, jakie przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu funkcjonariuszowi, emerytowi lub renciście inwalidzkiemu (zgodnie z zaproponowanymi powyżej rozwiązaniami dotyczącymi emerytur i rent inwalidzkich),
  - b) wysokość renty rodzinnej ustalonej zgodnie z lit. a nie może być wyższa niż kwota przeciętnej renty rodzinnej wypłacanej przez ZUS, która będzie ogłoszona przez Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej "Monitor Polski" (według danych wstępnych ZUS na kwiecień 2016 r. jest to kwota około 1.850 zł);
- 2) w przypadku członka rodziny, który nabył prawo do renty rodzinnej z tytułu śmierci funkcjonariusza, emeryta lub rencisty inwalidzkiego Milicji Obywatelskiej lub innej formacji mundurowej (tj. pozytywnie zweryfikowanego po zwolnieniu ze służby w organach bezpieczeństwa państwa), renta rodzinna obniżona zostanie stosownie do liczby lat służby funkcjonariusza w organach bezpieczeństwa państwa, tj. na zasadzie wskazanej w pkt 1 lit a.

W tym miejscu należy również wskazać na art. 24 pkt 2 ustawy zaopatrzeniowej, zgodnie z którym rentę rodzinną po zmarłym emerycie lub renciście wymierza się od kwoty świadczenia, które przysługiwało zmarłemu, jednakże od kwoty nie niższej niż kwota renty inwalidzkiej II grupy, która przysługiwałaby zmarłemu (tj. 70 % podstawy wymiaru renty). Mechanizm ten w istocie mógłby faktycznie wykluczyć wiele przypadków obniżenia wysokości renty rodzinnej, gdyby przepisy dotyczące ustalania wysokości renty inwalidzkiej byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa nie uległy zmianie. W związku jednak z zaproponowanym brzmieniem art. 22a ustawy zaopatrzeniowej, kwota renty inwalidzkiej II grupy, która przysługiwałaby zmarłemu nie będzie wynosiła 70 % podstawy wymiaru renty inwalidzkiej, lecz niższy procent, w zależności od ilości lat służby danego funkcjonariusza w organach bezpieczeństwa państwa (np. 40 % lub 50 %).

Do policyjnych emerytur i rent inwalidzkich byłych funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa oraz rent rodzinnych przyznanych po tych funkcjonariuszach będą nadal przysługiwały dodatki, zasiłki i świadczenia pieniężne, o których mowa w art. 25 ustawy zaopatrzeniowej, przede wszystkim dodatek pielęgnacyjny (wynikający z art. 75 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2015 r. poz. 748, z późn. zm.)) wypłacany, bez względu na system emerytalny, każdej osobie uprawnionej do emerytury lub renty, jeżeli osoba ta została uznana za całkowicie niezdolną do pracy oraz do samodzielnej egzystencji albo ukończyła 75 lat życia. Od dnia 1 marca 2016 r. wysokość dodatku pielęgnacyjnego wynosi 208,67 zł, zgodnie z pkt 2 lit. a komunikatu Prezesa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych z dnia 15 lutego 2016 r. w sprawie kwoty najniższej emerytury i renty, dodatku pielęgnacyjnego i dodatku dla sierot zupełnych oraz kwot maksymalnych zmniejszeń emerytur i rent (M. P. poz. 168). Nowo ustalone wysokości świadczeń emerytalnych i rentowych będą również podlegały waloryzacji, analogicznie do wszystkich pozostałych świadczeń emerytalno-rentowych.

Przepisy przejściowe zaproponowane w projektowanej ustawie nakładają na organ emerytalny obowiązek wszczęcia z urzędu postępowania w przedmiocie ponownego ustalenia wysokości świadczeń (emerytur, rent inwalidzkich i rent rodzinnych) byłym funkcjonariuszom, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944-1990 oraz pozostałym po nich wdowom i wdowcom.

Świadczenia emerytalne i rentowe w nowej wysokości będą wypłacane od miesiąca następującego po upływie 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy. Wskazany termin pierwszej

wypłaty wynika z faktu, iż wszystkie obniżone świadczenia powinny być wypłacone w jednym terminie, zaś biorąc pod uwagę termin, jaki ma IPN na wydanie stosownej informacji (4 miesiące, zgodnie z art. 13a ustawy zaopatrzeniowej) oraz minimalny czas, jaki jest potrzebny pracownikom jednostki obsługującej organ emerytalny na dokonanie modyfikacji systemu informatycznego oraz wydanie decyzji, określenie krótszego terminu jest niemożliwe.

Czas niezbędny do wykonania prac projektowo-implementacyjnych oraz przeprowadzenia kompleksowych testów wprowadzonych modyfikacji do obecnie eksploatowanego systemu informatycznego Emeryt, mających na celu dostosowanie tego systemu do nowych regulacji prawnych wynosi co najmniej 7 miesięcy. Przewidywane zmiany obejmą swym zakresem główne funkcje systemu, w szczególności zmianie ulegną podstawowe procesy w zakresie naliczania, waloryzacji i wypłaty obniżonych świadczeń, generowania raportów i nowych wzorów decyzji, a także utworzenia nowych statystyk. Do głównych funkcji systemu trzeba będzie wprowadzić nowe algorytmy. Szczególnie obliczanie rent inwalidzkich będzie wymagało wprowadzenia nowych procedur i algorytmów, gdyż dotychczasowy sposób naliczania ich wysokości nie był uzależniony od okresów, bądź charakteru służby. Ponadto konieczne będzie dokonanie modyfikacji systemu w zakresie możliwości wygenerowania w postaci elektronicznej oraz dalszej ich obsługi wniosków do Instytutu Pamięi Narodowej, w odniesieniu do rencistów inwalidzkich, których poprzednie regulacje nie obejmowały. Otrzymane z IPN zaświadczenia, o okresach służby będą wymagały „ręcznego” ich wprowadzenia przez pracowników jednostki obsługującej organ emerytalny do bazy systemu i wygenerowania indywidualnych decyzji do świadczeniobiorców. Mając na względzie zagwarantowanie maksymalnego bezpieczeństwa przy obsłudze dotychczasowych świadczeń należy podkreślić, że powyższe modyfikacje algorytmów ze względu na ich charakter oddziałujący na główne funkcje i procesy systemu, po zakończeniu prac projektowych i implementacyjnych będą wymagały przeprowadzenia kompleksowych testów sprawdzających poprawność naliczeń, realizowanych wypłat, waloryzacji, generowanych raportów i decyzji zarówno dla obniżonych jak i dotychczasowych świadczeń. Zakłócenia pracy systemu, np. opóźnienie wypłaty świadczeń, bądź błędne jej naliczenie lub nieprawidłowa waloryzacja mogłoby doprowadzić do zaburzenia warunków życia świadczeniobiorców jednostki obsługującej organ emerytalny i narazić budżet Państwa na dodatkowe koszty, związane np. z koniecznością wypłaty odsetek. Zatem istnieje bezwzględna konieczność zapewnienia wysokiego bezpieczeństwa pracy systemu informatycznego obsługującego ponad 200 tys. świadczeń, a tym samym rodzi to szczególne wymagania przy jego każdej modyfikacji i bieżącej eksploatacji. Standardowo cykl wytwórczy modyfikacji systemów informatycznych trwa w zależności od jego złożoności od 6 do 12 miesięcy. Przykładem jest ZUS, który na dostosowanie swojego systemu do nowego wieku emerytalnego przewiduje około 9 miesięcy. Należy mieć również na uwadze fakt, że w bieżącym oraz następnym roku planowane są kolejne zmiany prawne w ustawie zaopatrzeniowej, m.in. związane z waloryzacją świadczeń, czy włączeniem do systemu zaopatrzeniowego nowych służb (dla których świadczenia mają być obliczane w nowy sposób, nie realizowany dotychczas w obecnie eksploatowanym systemie informatycznym). Zmiany te, także będą wymagać wprowadzenia dodatkowych modyfikacji w algorytmach i funkcjach eksploatowanego systemu, a prace z tym związane będą się najprawdopodobniej pokrywać z pracami wykonywanymi przy wyżej wspomnianych modyfikacjach związanych z projektowaną ustawą.

W tym miejscu należy podkreślić, że obecnie eksploatowany system Emeryt został opracowany od podstaw i odznacza się unikalnymi rozwiązaniami technicznymi. Został wykonany na podstawie indywidualnie zdefiniowanych parametrów i standardów. Jest to system dedykowany do obsługi realizowanych w jednostce obsługującej organ emerytalny świadczeń emerytalno-rentowych byłych funkcjonariuszy służb mundurowych, a każda jego modyfikacja wymaga przeprowadzenia

szczegółowych i dokładnych testów, gdyż priorytetem jest minimalizacja ryzyka, które mogłoby spowodować zaburzenie w realizacji bieżących wypłat świadczeń emerytalno-rentowych.

Dopiero po dokonaniu stosownej modyfikacji systemu informatycznego, pracownicy jednostki obsługującej organ emerytalny będą mogli wydać decyzje ustalające nową wysokość świadczeń dla kilkudziesięciu tysięcy osób. Pozostanie im na to najprawdopodobniej jedynie okres dwóch miesięcy, co zważywszy na ilość i stopień skomplikowania spraw jest terminem bardzo krótkim.

Przepisy przejściowe stanowią również, iż złożenie do sądu odwołania od decyzji organu emerytalnego nie wstrzymuje wykonania tej decyzji. Przepis taki jest niezbędny dla skutecznego i jak najszybszego dokonania obniżenia świadczeń emerytalnych i rentowych byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa (oraz wdów i wdowców po nich), ponieważ postępowania sądowe w tym zakresie toczyć się mogą latami (jak wskazuje doświadczenie pierwszej dezubekizacji).

Mając na względzie, iż dotychczas kwoty wypłacanej przez ZUS przeciętnej emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej nie były ogłaszane, zaproponowano, aby Prezes Zakładu Ubezpieczeń Społecznych ogłosił w terminie 1 miesiąca od dnia ogłoszenia ustawy, w formie komunikatu w Dzienniku Urzędowym Rzeczypospolitej Polskiej „Monitor Polski” obliczone za ostatni miesiąc kwartału poprzedzający datę ogłoszenia ustawy ww. kwoty, które będą stanowiły podstawę do ustalenia „maksymalnych” kwot „nowych” emerytur i rent. Wskazane wyżej kwoty „maksymalne” będą waloryzowane, co gwarantują przepisy wprowadzane do art. 6 ustawy zaopatrzeniowej.

Zmiany w ustawie o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów są podyktowane niejednoznacznością orzecznictwa sądowego i mają na celu doprecyzowanie art. 2 ust. 3 poprzez nadanie nowego brzmienia temu przepisowi.

Proponuje się, aby projektowana ustawa weszła w życie po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, z wyjątkiem przepisu dotyczącego ogłoszenia przez Prezesa ZUS kwot przeciętnej emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy i renty rodzinnej. Wskazany termin dla wejścia w życie większości przepisów ustawy w powiązaniu z terminem na pierwszą wypłatę obniżonych świadczeń jest niezbędny dla dokonania odpowiedniej modyfikacji systemu informatycznego obsługującego proces przeliczania i wypłaty świadczeń emerytalno-rentowych według wyżej wskazanych reguł oraz wydawania decyzji organu emerytalnego w tych sprawach.

Zaproponowane *vacatio legis* oraz termin wskazany w przepisach przejściowych z jednej strony dają organom odpowiedzialnym za realizację projektowanych przepisów odpowiedni czas na ich wdrożenie, z drugiej zaś strony osobom, których świadczenia zostaną obniżone, dają czas na przygotowanie się do nowej sytuacji.

Przedmiot projektowanej ustawy nie jest sprzeczny z prawem Unii Europejskiej.

Projektowana ustawa nie podlega procedurze notyfikacji zgodnie z trybem przewidzianym w przepisach dotyczących funkcjonowania krajowego systemu notyfikacji norm i aktów prawnych, ponieważ nie zawiera przepisów technicznych.

Projektowany akt prawny nie był przedstawiany instytucjom i organom Unii Europejskiej, ani Europejskiemu Bankowi Centralnemu, celem uzyskania opinii, dokonania konsultacji albo uzgodnienia.

<p>Nazwa projektu Projekt ustawy o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Służby Kontrwywiadu Wojskowego, Służby Wywiadu Wojskowego, Centralnego Biura Antykorupcyjnego, Straży Granicznej, Biura Ochrony Rządu, Państwowej Straży Pożarnej i Służby Więziennej oraz ich rodzin oraz ustawy o ujawnianiu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów</p> <p>Ministerstwo wiodące i ministerstwa współpracujące Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji</p> <p>Osoba odpowiedzialna za projekt w randze Ministra, Sekretarza Stanu lub Podsekretarza Stanu Jarosław Zieliński – Sekretarz Stanu w MSWiA</p> <p>Kontakt do opiekuna merytorycznego projektu ustawa@mswia.gov.pl</p>	<p>Data sporządzenia lipiec 2016 r.</p> <p>Źródło:</p> <p>Nr w wykazie prac</p>
---	--

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

1. Jaki problem jest rozwiązywany?

Nie znajduje uzasadnienia dalsze funkcjonowanie systemu prawnego, który przewiduje dla byłych funkcjonariuszy organów bezpieczeństwa państwa wysokie przywileje emerytalne, szczególnie w kontekście trudnej sytuacji materialnej wielu ludzi walczących w latach 1944-1990 o wolność, niepodległość i prawa człowieka. Konieczne jest ustanowienie realnej sprawiedliwości w traktowaniu przez system prawny wolnej Rzeczypospolitej Polskiej przypadków byłej służby w komunistycznych organach bezpieczeństwa państwa, w zakresie podziału dóbr materialnych w demokratycznym społeczeństwie (zniesienie przywilejów emerytalno-rentowych wynikających z faktu wysokich uposażeń, jakie państwo komunistyczne zapewniało funkcjonariuszom aparatu bezpieczeństwa).

Pierwsza próba obniżenia świadczeń emerytalnych byłym funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa państwa, którzy pełnili w nich służbę w latach 1944-1990, została podjęta w 2009 roku, jednakże nie okazała się wystarczająco skuteczna. Brzmienie przepisów ustawy z dnia 23 stycznia 2009 r. o zmianie ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym żołnierzy zawodowych oraz ich rodzin oraz ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym funkcjonariuszy Policji, (...) oraz ich rodzin (Dz. U. poz. 145), tzw. „ustawy dezubekizacyjnej”, spowodowało, iż cel tej ustawy nie został osiągnięty w zakładanym zakresie. Po wejściu w życie ustawy dezubekizacyjnej, świadczenia emerytalne osób posiadających okresy służby w organach bezpieczeństwa państwa przeliczono, w wyniku czego wysokość poszczególnych emerytur policyjnych została zmniejszona w różnym zakresie. Jednakże szereg przepisów ustawy zaopatrzeniowej daje możliwość zwiększenia wysokości obniżonej emerytury. Ponadto przepisy ustawy dezubekizacyjnej nie objęły w ogóle policyjnych rencistów inwalidzkich, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa oraz większości rencistów rodzinnych pobierających świadczenia po byłych funkcjonariuszach organów bezpieczeństwa państwa. Wiele osób pobierających policyjne emerytury ma również ustalone prawo do policyjnej renty inwalidzkiej, w związku z czym po weryfikacji (zmniejszeniu) emerytur, osoby te skorzystały z możliwości pobierania renty inwalidzkiej w tej samej, co wcześniejsze emerytury lub niewiele mniejszej wysokości.

2. Rekomendowane rozwiązanie, w tym planowane narzędzia interwencji, i oczekiwany efekt

Proponuje się obniżenie emerytur policyjnych i policyjnych rent inwalidzkich wszystkim funkcjonariuszom, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990, a także policyjnych rent rodzinnych pobieranych po takich funkcjonariuszach. Zaproponowano ponowne obniżenie współczynnika procentowego podstawy wymiaru emerytury za każdy rok służby w organach bezpieczeństwa państwa (z 0,7% na 0,5%) oraz obniżenie współczynnika procentowego podstawy wymiaru renty inwalidzkiej o 2% za każdy rok służby w tych organach. Renty rodzinne, będące pochodną emerytur i rent inwalidzkich, mają zostać obniżone w ten sposób, że najpierw przeliczone (obniżone) zostanie (według wyżej wskazanych reguł) świadczenie (emerytura lub renta inwalidzka), które przysługiwało lub przysługiwałoby zmarłemu funkcjonariuszowi, a w wyniku tego obniżona zostanie wysokość renty rodzinnej.

Dodatkowo w przypadku, kiedy osoba pełniła służbę wyłącznie w organach bezpieczeństwa państwa, jej obniżone świadczenie, bez względu na długość służby w tych organach, nie będzie mogło przekraczać „kwot maksymalnych”, stanowiących odpowiednio wysokość średniej emerytury lub renty z tytułu niezdolności do pracy z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wypłacanej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w czasie tworzenia projektowanej ustawy (w kwietniu 2016 r. wysokość przeciętnej emerytury wypłacanej przez ZUS wynosiła około 2.130 zł, wysokość przeciętnej renty z tytułu niezdolności do pracy wypłacanej przez ZUS wynosiła około 1.610 zł). W przypadku renty rodzinnej po takiej osobie, wysokość świadczenia nie będzie mogła przekraczać wysokości średniej renty rodzinnej z FUS wypłacanej przez ZUS w czasie tworzenia projektowanej ustawy (w kwietniu 2016 r. wysokość przeciętnej renty rodzinnej wypłacanej przez ZUS wynosiła około 1.850 zł). Jednocześnie zakłada się jednorazowe ogłoszenie przez Prezesa ZUS kwot przeciętnej emerytury, renty z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rodzinnej wypłacanej przez ZUS, ponieważ obecnie nie jest ona oficjalnie publikowana w żadnym Dzienniku Urzędowym.

Do emerytur i rent inwalidzkich byłych funkcjonariuszy, którzy pełnili służbę w organach bezpieczeństwa państwa oraz

Saldo ogółem	-	66,460	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	1285,960
budżet państwa	-	66,460	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	135,5	1285,960
JST	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
pozostałe jednostki (oddzielnie)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-

Źródła finansowania	Środki związane z finansowaniem działalności organu emerytalnego dotyczącej zaopatrzenia emerytalnego służb mundurowych określone są w części 42 (sprawy wewnętrzne) w dziale 753 (obowiązkowe ubezpieczenia społeczne) w rozdziale 75301 (świadczenia pieniężne z zaopatrzenia emerytalnego).											
----------------------------	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projektowana ustawa pozostaje bez wpływu na budżety jednostek samorządu terytorialnego.</p> <p>Zmniejszenia wydatków budżetu państwa wskazane dla roku 1 (tj. rok 2017) stanowią połowę kwoty wskazanej dla kolejnych 9 lat obowiązywania ustawy, ponieważ wzięto pod uwagę miesięczne vacatio legis projektowanej ustawy oraz termin 9 miesięcy od dnia wejścia w życie ustawy na wypłatę obniżonych świadczeń emerytalno-rentowych. Należy założyć, iż projektowana ustawa wejdzie w życie w drugiej połowie tego roku. Po wejściu w życie projektowanej ustawy organ emerytalny, po otrzymaniu informacji o przebiegu służby z IPN i dokonaniu stosownej modyfikacji systemu informatycznego, będzie wydawał decyzje ustalające nową wysokość świadczeń emerytalno-rentowych byłym funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa państwa. Należy założyć, iż pierwsza wypłata obniżonych świadczeń emerytalno-rentowych nastąpi w połowie 2017 r.</p> <p>W roku 0, tj. 2016, w którym ustawa wejdzie w życie, nie zostaną najprawdopodobniej wygenerowane znaczne koszty, ani oszczędności, ponieważ będzie to okres dokonywania modyfikacji systemu informatycznego (z uwagi na zakres wprowadzonych zmian taka modyfikacja może trwać minimum 7 miesięcy). Ewentualne koszty mogą pojawić się po stronie Instytutu Pamięi Narodowej, który będzie zobligowany do wydania informacji o przebiegu służby w organach bezpieczeństwa państwa.</p> <p>Wskazana w kolejnych 9 latach funkcjonowania ustawy kwota zmniejszenia wydatków została określona jako wartość stała, ponieważ z jednej strony świadczenia emerytalno-rentowe podlegają corocznej waloryzacji, więc kwota ta powinna rosnąć z każdym rokiem. Z drugiej zaś strony, z uwagi na charakter tych świadczeń (otrzymują je osoby starsze – emerytury, szczególnie jeśli dotyczy to osób posiadających okresy służby w organach bezpieczeństwa państwa, lub odznaczające się złym stanem zdrowia – renty inwalidzkie) należy przyjąć systematycznie malejącą liczbę świadczeniobiorców. Z uwagi na powyższe wydaje się, iż wskazana kwota oszczędności w kolejnych latach będzie raczej maleć, jednakże trudno określić odpowiedni współczynnik dla wyliczenia procentu obniżania oszczędności budżetu państwa z tytułu projektowanej ustawy.</p> <p>Szacuje się, iż obniżeniu ulegnie ponad 18 tys. emerytur policyjnych, ponad 4 tys. policyjnych rent inwalidzkich i ponad 9 tys. rent rodzinnych w grupie świadczeniobiorców, którym obniżono emerytury w wyniku pierwszej dezubekizacji. Jednakże należy założyć, iż liczba osób którym zostaną obniżone świadczenia będzie wyższa, ponieważ dotychczas nie podlegały weryfikacji policyjne renty inwalidzkie, ani renty rodzinne przyznane po funkcjonariuszach, których nie objęła bezpośrednio pierwsza dezubekizacja (co prawda były one obniżane przez organ emerytalny, ale w wyniku postępowań sądowych prowadzonych w następstwie wydanych decyzji, zostawały one przywrócone do pierwotnej wysokości).</p>
---	--

Oszacowanie skutków finansowych projektowanej ustawy w zakresie zmniejszenia środków z budżetu państwa na wypłatę policyjnych emerytur, rent inwalidzkich i rent rodzinnych					
A	B	C	D	E	F
Świadczenia pobierane	liczba osób których emerytury zmniejszono w wyniku ustawy dezubekizacyjnej	łącznie miesięczne wydatki na ich świadczenia	łącznie miesięczne wydatki na ich świadczenia po wejściu w życie projektowanej ustawy	różnica między kolumną C i D	Roczne zmniejszenie kosztów (12 x kolumna E) (z uwzględnieniem waloryzacji 100,24%)
EMERYTURY	18.625	60.585.414,13	59.394.804,04	1.190.610,09	14.287.321,08 (14.321.610,65)
RENTY INWALIDZKIE (osób których emerytury zostały zmniejszone)	4.261	14.344.668,57	8.005.193,08	6.339.475,49	76.073.705,88 (76.256.282,77)
RENTY RODZINNE (po osobach, których emerytury zostały zmniejszone)	9.521	27.981.436,11	24.207.357,42	3.774.078,69	45.288.944,28 (45.397.637,75)

	RAZEM	32.407	102.911.518,81	91.607.354,54	11.304.164,27	135.649.971,24 (135.975.531,17)
--	-------	--------	----------------	---------------	---------------	------------------------------------

Wydatki budżetu państwa zostały oszacowane w oparciu o doświadczenie pierwszej dezubekizacji, która pokazała, iż w zakresie jednostki obsługującej organ emerytalny niezbędne są: modyfikacja systemu oraz wydanie i doręczenie w stosunkowo krótkim czasie około 40 tysięcy decyzji emerytalno-rentowych, a także prowadzenie w ich następstwie znaczącej liczby postępowań sądowych, co rodzi dodatkowe koszty związane z koniecznością zakupu materiałów biurowych (około 195,2 tys. zł), usług pocztowych (około 248 tys. zł) oraz wnioskowania o środki z rezerwy celowej na wynagrodzenia osobowe członków korpusu służby cywilnej (około 861 tys. zł na dodatki zadaniowe dla pracowników oraz około 463 tys. zł rocznie na wynagrodzenia na dodatkowe 6 etatów, nie ma bowiem możliwości wydania takiej liczby decyzji w krótkim czasie oraz prowadzenia w ich następstwie spraw procesowych i obsługi licznie wpływających skarg bez pozostawiania znacznej liczby pracowników w godzinach nadliczbowych oraz zwiększenia stanu zatrudnienia).

Należy również zauważyć, iż w wyniku ponownego ustalenia prawa do emerytury policyjnej lub policyjnej renty inwalidzkiej, większość z osób zainteresowanych skorzysta z możliwości odwołania od decyzji organu emerytalnego do sądów ubezpieczeń społecznych, co może skutkować koniecznością przekazania dodatkowych środków dla sądów na realizację tego zadania.

7. Wpływ na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym funkcjonowanie przedsiębiorców oraz na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe

		Skutki											
Czas w latach od wejścia w życie zmian		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	Łącznie(0-10)
W ujęciu pieniężnym (w mln zł, ceny stałe z 2016 r.)	duże przedsiębiorstwa	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	-	-68	-136	-136	-136	-136	-136	-136	-136	-136	-136	-1292
W ujęciu niepieniężnym	duże przedsiębiorstwa	Brak wpływu											
	sektor mikro-, małych i średnich przedsiębiorstw	Brak wpływu											
	rodzina, obywatele oraz gospodarstwa domowe	Brak wpływu											
Niemierzalne		Brak wpływu											
Dodatkowe informacje, w tym wskazanie źródeł danych i przyjętych do obliczeń założeń	<p>Projektowana ustawa nie będzie miała wpływu na konkurencyjność gospodarki i przedsiębiorczość, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorców.</p> <p>W zakresie wpływu na rodzinę, obywateli i gospodarstwa domowe należy wskazać, iż znaczna liczba emerytów i rencistów policyjnych będących byłymi funkcjonariuszami organów bezpieczeństwa państwa w latach 1944–1990 oraz pozostałych po nich rencistów rodzinnych otrzymywać będzie niższe (w części przypadków nawet kilkukrotnie) świadczenia emerytalne lub rentowe, co wpłynie na pogorszenie sytuacji materialnej ich gospodarstw domowych. Łączna suma zmniejszenia dochodów gospodarstw domowych tych osób odpowiada zmniejszeniu wydatków budżetu państwa wskazanej w części 6 OSR.</p>												

8. Zmiana obciążeń regulacyjnych (w tym obowiązków informacyjnych) wynikających z projektu

nie dotyczy

Wprowadzane są obciążenia poza bezwzględnie wymaganymi przez UE (szczegółowo w odwrotnej tabeli zgodności).

tak
 nie
 nie dotyczy

☐ zmniejszenie liczby dokumentów ☐ zmniejszenie liczby procedur ☐ skrócenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:		☐ zwiększenie liczby dokumentów ☐ zwiększenie liczby procedur ☐ wydłużenie czasu na załatwienie sprawy ☐ inne:	
Wprowadzane obciążenia są przystosowane do ich elektroniczacji.		☐ tak ☐ nie ☒ nie dotyczy	
Komentarz: Projektowana ustawa nie wprowadzi dodatkowych obciążeń regulacyjnych.			
9. Wpływ na rynek pracy			
Projektowana ustawa nie będzie miała znaczącego wpływu na rynek pracy. Osoby objęte projektowaną ustawą w większości są w zaawansowanym wieku, w związku z czym mimo zmniejszenia swoich dochodów, zdaje się iż nie będą poszukiwały dodatkowego zatrudnienia.			
10. Wpływ na pozostałe obszary			
☐ środowisko naturalne ☐ sytuacja i rozwój regionalny ☐ inne:	☐ demografia ☐ mienie państwowe	☐ informatyzacja ☐ zdrowie	
Omówienie wpływu	Brak wpływu.		
11. Planowane wykonanie przepisów aktu prawnego			
Od dnia wejścia w życie projektowanej ustawy, tj. po upływie 30 dni od dnia ogłoszenia, organ emerytalny będzie zobowiązany, we wskazanym w ustawie terminie, do przeliczenia, ustalenia wysokości i wypłaty obniżonych świadczeń emerytalnych i rentowych byłym funkcjonariuszom organów bezpieczeństwa państwa oraz pozostałym po nich rencistom rodzinnym.			
12. W jaki sposób i kiedy nastąpi ewaluacja efektów projektu oraz jakie mierniki zostaną zastosowane?			
Ewaluacja efektów projektu będzie mogła nastąpić po upływie dwóch pełnych lat kalendarzowych funkcjonowania ustawy (tj. po 2019 r.). Wtedy będzie można wskazać jednoznacznie roczną kwotę zmniejszenia wydatków budżetu państwa będącą skutkiem obniżenia świadczeń emerytalnych i rentowych oraz wskazać rzeczywiste koszty poniesione przez jednostkę obsługującą organ emerytalny z tytułu realizacji projektowanej ustawy.			
13. Załączniki (istotne dokumenty źródłowe, badania, analizy itp.)			
Brak załączników.			